

УДК 342.17

О. О. Стичинська,
здобувач кафедри оподаткування Донецького державного університету управління

ПОДАТКОВІ ІНСТРУМЕНТИ ФІНАНСОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Анотація. Розглянуто деякі аспекти фінансування інвестиційної діяльності. Виділено основні напрями державного регулювання інвестиційного процесу в Україні. Проаналізовано інвестиційний податковий кредит. Визначено подальший напрям у дослідженні питань, пов'язаних з податковими інструментами фінансового регулювання інвестиційної діяльності підприємств.

Ключові слова: інвестиції, фінансове регулювання інвестицій, податкові інструменти регулювання інвестиційної діяльності, інвестиційний податковий кредит.

Summary. Some aspects of the financing of investment were considered. The basic directions of state regulation of the investment process in Ukraine were distinguished. The investment tax credit was analyzed. Further direction in the study of issues related to tax instruments of financial regulation of investment activity was determined.

Key words. investment, financial investment regulation, tax tools of investment activity, investment tax credit.

Вступ. Згідно з Програмою розвитку інвестиційної та інноваційної діяльності в Україні, затвердженої Кабінетом міністрів України у 2011 році, пріоритетами розвитку економіки на інноваційній основі є провадження освітньої, наукової та науково-технічної діяльності, здійснення заходів з концентрації інвестиційних ресурсів на реалізацію інвестиційних та інноваційних проєктів [1]. Серед проблем, які перешкоджають розвитку інвестиційної діяльності, виділено: недостатній обсяг коштів для здійснення інвестицій з метою реалізації інвестиційних та інноваційних проєктів; невизначеність правового інструменту залучення недержавних інвестицій з метою розвитку економіки; зношеність основних фондів; недосконалість податкового навантаження та податкових інструментів фінансового регулювання, тощо. Інвестиції слугують могутнім джерелом оновлення виробництва і економічного зростання країни, сприяють модернізації промислового виробництва, залученню нових технологій і зростанню робочих місць [2].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання, пов'язані з інвестиційними ресурсами, регулюванням інвестицій, завжди знаходяться у полі зору провідних економістів, фахівців і бізнесменів. Оцінку рівня інвестицій розглянуто в роботах Александера Г., Андреевої Н., Баффета У., Бейли Дж., Бондаренка А., Бочарова В., Бузової І., Вахріна П., Гайко С., Дамодарана А., Ердмана Г., Євсенко О., Ігоніної Л., Лугової М., Маховікової Г., Момот В., Петрова В., Терехової В., Трохимченко М., Ушакова І., Шарпа У., Хегстрому Р., Янковського К.

Загальні аспекти податкового регулювання інвестицій розглянуто у роботах Базиліук А., Буряка П., Василевської Г., Геєця В., Данілова О., Іванова Ю., Кабаці Б., Крисоватого А., Лебеди Г. та ін. Проте питання застосування податкових методів для цілей стимулювання інвестиційної діяльності потребують подальших досліджень в розрізі визначення обсягу і структури оподаткування з метою виявлення найбільш ефективних способів залучення інвестицій для розвитку вітчизняних підприємств.

Постановка задачі. Враховуючи актуальність обраної теми та недостатній рівень висвітлення її в працях вітчизняних і зарубіжних вчених, визначимо мету даного дослідження, яка буде полягати в обґрунтуванні доцільності дослідження податкових інструментів фінансового регулювання інвестиційної діяльності підприємств, виявлення дієвих та ефективних механізмів залучення інвестиційних коштів для розвитку вітчизняного виробництва.

Викладення основного матеріалу. Метою функціонування фінансових ринків є залучення і вільний перерозподіл фінансових ресурсів в реальній економіці, тобто фінансова система повинна спонукати власників ресурсів вкладати заощадження в інвестиційні проєкти. Часто нерозвиненість фінансового ринку робить цей процес повністю невідгідним, оскільки норма заощаджень в країні може бути порівняна з відповідними показниками в розвинених країнах, а норма інвестування – набагато нижче. Таким чином, виконати основне завдання фінансових ринків по перерозподілу коштів для цілей інвестування досить складно. Тим більше що унаслідок високого рівня інфляції більшість населення зберігають свої кошти в іноземній валюті, багато хто не зберігає гроші на рахунках банків через недовіру до фінансової системи держави. Таким чином потенційний потік інвестицій зростає ще більше.

Ті ж, хто вкладають кошти, беруть до уваги ряд чинників, що впливають на ухвалюване ними рішення, а саме: галузь (вид економічної діяльності), до якої відноситься підприємство, що потребує інвестицій, ефективність управління підприємством, фінансові показники компанії, вірогідний рівень прибутковості інвестиційного проєкту. Через ці чинники деякі підприємства і види економічної діяльності є непривабливими для інвесторів.

Тому держава повинна постійно слідкувати за інвестиційним процесом, що відбувається в країні, і приймати заходи по активізації інвестиційної діяльності. Основними напрямками по підвищенню інвестиційної активності можуть бути надання державних гарантій по інвестиційних проєктах, створення фінансово-промислових груп, використання бюджетних коштів для закупівлі устаткування для подальшого надання на основі договору лізингу, стимулювання інвестицій шляхом вдосконалення податкового законодавства тощо.

Управління фінансуванням інвестиційної діяльності включає розвиток нормативно-правової бази, формування заходів щодо фінансової підтримки активних інвесторів, визначення пріоритетів розвитку регіонів [2].

До економічних методів фінансового регулювання інвестиційної діяльності також відносяться розробка стратегій та програм інвестиційного розвитку регіонів, надання бюджетних субсидій на відшкодування відсотків по кредитах і витратах по лізингу, надання пільг при користуванні державним майном, регулювання ставок за кредитами, інформаційні та консультативні послуги щодо інвестиційного планування тощо.

Для того, щоб забезпечити реальну інвестиційну активність, на рівні держави та місцевих органів самоврядування необхідно організувати комплексне регулювання фінансування інвестиційної діяльності, яке включає мобілізацію та раціональне використання коштів. Фінансові ресурси формуються за рахунок залучення для цих цілей внутрішніх та зовнішніх інвесторів на рівні держави, організацій та населення.

Одним з найважливіших питань, що розглядаються при ухваленні інвестиційних рішень, є обсяг і структура оподаткування. В ідеалі структура оподаткування, необхідними характеристиками якої є простота і стабільність, повинна сприяти інвестиційній діяльності. Основними напрямками вдосконалення системи оподаткування можуть стати скорочення кількості стягуваних податків, спрощення структури оподаткування, перехід від оподаткування виробництва до стягування непрямих податків і податків на майно.

Наприклад, Ю.І. Булатова в роботі "Фінансове регулювання інвестиційної діяльності суб'єкта Російської Федерації" пропонує задля стимулювання інвестиційної діяльності використовувати такі податкові інструменти, як звільнення від податку на доходи фізичних осіб (а саме відсотків, отриманих за вкладаннями, розміщеними на термін більше 1 року у фінансово-кредитних установах) та використання податкових вирахувань з податку на доходи фізичних осіб (включення до майнових податкових вирахувань суми вкладів у фінансово-кредитних установах, розміщених на термін більше 1 року) [3].

Одним з ефективних податкових інструментів фінансового регулювання інвестиційної діяльності є інвестиційний податковий кредит, який дозволяє змінити строк виконання податкового зобов'язання та зменшити платежі з податку на прибуток з подальшою сплатою суми кредиту і відсотків [5]. Він використовується в таких розвинених країнах, як Великобританія, Франція, Італія, Іспанія, Фінляндія, Бельгія, Японія.

Досвід використання інвестиційного податкового кредиту в Російській Федерації показує, що згідно зі ст. 67 Податкового кодексу Російської Федерації він може бути наданий за наявності проведення організацією науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт або здійснення технічного переозброєння власного виробництва, в т.ч. направлено на створення робочих місць для інвалідів або захист навколишнього середовища від забруднення промисловими відходами; здійснення організацією інноваційної діяльності, в т.ч. створення нових або вдосконалення технологій, що вже використовуються, створення нового виду сировини або матеріалів; виконання організацією особливо важливого замовлення щодо соціально-економічного розвитку регіону або надання особливо важливих послуг

населенню.

Якщо інвестиційний податковий кредит виділяється для проведення НДР, то він не може перевищувати 30% вартості придбаного організацією чи підприємством устаткування, що буде використовуватися тільки для цілей НДР. У інших випадках розмір інвестиційного податкового кредиту визначається за угодою між відповідним фінансовим органом та організацією – платником податків.

В угоді обов'язково розкриваються такі питання, як порядок зменшення податкових платежів; сума інвестиційного податкового кредиту з вказівкою податку, по якому він наданий; термін дії угоди; наявність документів про майно, яке є предметом застави; величина відсотків, що нараховуються на суму інвестиційного податкового кредиту; порядок погашення інвестиційного податкового кредиту і відсотків; відповідальність сторін, що заключають угоду. Також такий договір повинен містити положення, які або забороняють реалізацію чи передачу у володіння, розпорядження, користування іншим особам устаткування або іншого майна, придбання яких організацією є умовою надання інвестиційного податкового кредиту, або визначають умови такої реалізації (передачі).

Висновки. Проведене дослідження показало, що досить привабливим способом фінансового (податкового) регулювання інвестиційної діяльності є застосування інвестиційного податкового кредиту, який використовуються в багатьох розвинених країнах світу. Такий засіб державної підтримки дозволяє в більшій мірі стимулювати інвестиції у виробництво, сприяти розвитку інноваційної діяльності підприємств. Тому доцільним є подальше дослідження особливостей використання інвестиційного податкового кредиту у інших країнах світу, визначення можливості створення умов для надання такого кредиту вітчизняним підприємствам.

Список використаних джерел

1. Постанова Кабінету міністрів України "Про затвердження Програми розвитку інвестиційної та інноваційної діяльності в Україні" від 2 лютого 2011 р. № 389 // Урядовий кур'єр. – 2011. – № 80.
2. Богомолова А.В. Инвестиции как фактор устойчивого развития / А.В. Богомолова // Проблемы устойчивого развития: Иллюзии, реальность, прогноз: Материалы шестого постоянно действующего научного семинара "Самоорганизация устойчивых целостностей в природе и обществе". – Томск: изд-во Томского государственного университета, 2002. – 328.
3. Булатова Ю.И. Финансовое регулирование инвестиционной деятельности субъекта Российской Федерации / Ю.И. Булатова // Финансы, денежное обращение и кредит. – 2011. – № 3(76). – С. 309-314.
4. Орешин В.П. Государственное регулирование национальной экономики / В.П. Орешин. – М.: Юристъ, 1999. – 272 с.
5. Мешков Р.А. Инвестиционный налоговый кредит как инструмент государственной поддержки организации / Р.А. Мешков // Финансы и кредит. – 2008. – № 37. – С. 28-31.
6. Налоговый кодекс Российской Федерации. – Санкт-Петербург: ИД "Питер". – 2008. – 672 с.

Стаття надійшла до редакції 16.11.2011 р.

ТОВ "ДКС Центр"